

הישיבה המאתיים-וחמישים-ותשע של הכנסת השש-עשרה

יום שני, י"ג בסיוון התשס"ה (20 ביוני 2005)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש)

(מס' 12) (חיפוש ותפיסת מחשב), התשס"ה-2005

[מס' 78/כ; "דברי הכנסת", חוב' ל', עמ'; נספחות.]

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ראובן ריבלין:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום. הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (מס' 12) (חיפוש ותפיסת מחשב), קריאה שנייה וקריאה שלישית. יציג את החוק יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. בבקשה, אדוני.

האם יש כאן הסתייגויות? יש הסתייגויות של עזמי בשארה, של זחאלקה ושל טאהא. חבר הכנסת טאהא, האם אתה מתכוון לנמק את ההסתייגויות?

ואסל טאהא (בל"ד):

לא.

היו"ר ראובן ריבלין:

זחאלקה פה? כן או לא?

ג'מאל זחאלקה (בל"ד):

לא.

מיכאל איתן (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

על איזה חוק אנחנו מדברים?

היו"ר ראובן ריבלין:

אנחנו מדברים עכשיו על חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (מס' 12) (חיפוש ותפיסת מחשב).

מיכאל איתן (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תיקון מס' 12, זו הצעת חוק לתיקון דיני הראיות?

היו"ר ראובן ריבלין:

לא, לתיקון סדר הדין הפלילי. בבקשה, אדוני, הנה, החוק בידך. אחר כך דיני ראיות. בדיני ראיות יש הסתייגויות של השר, והוא אינו נוכח.

מיכאל איתן (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להביא היום לפני מליאת הכנסת הצעת

חוק שיזמה חברת הכנסת מלי פולישוק ועניינה תיקון לפקודת סדר הדין הפלילי בדבר חיפוש ותפיסת מחשבים.

הוועדה קיימה דיונים ארוכים וממצים בנושא זה, ואני שמח להביא בשמה את הצעת החוק לאישור בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

בראשית דברי אני רוצה להסביר מדוע ראתה הוועדה בעיסוק הזה, של חיפוש ותפיסת מחשבים, נושא ייחודי שצריך לתת עליו את הדעת בצורה שונה מחיפוש ותפיסה של מיטלטלין אחרים בזמן שהמשטרה מחפשת ראיות לביצוע פשעים או חומר שיכול להביא להרשעת אנשים שעברו עבירות. למה הדיון המיוחד הזה וההסדר המיוחד הזה לגבי מחשבים?

ובכן, כשאנחנו מדברים על מעצר, על חיפוש, על עיכוב ועל תפיסת רכוש, אנחנו מבחינים בין פעולות המשטרה לגבי חפצים שונים ובין פעולות של המשטרה שמתייחסות לגוף של אדם.

ברור שכלל שמדובר בגוף אדם השמירה וההגנה שהחוק נותן לאדם היא גבוהה יותר, חזקה יותר. הסמכות של המשטרה לחזור לגוף אדם כדי לחפש משהו היא מצומצמת ומוגבלת יותר, אבל היא קיימת. אתם יודעים יפה מאוד שיש למשטרה סמכות לחזור לגוף אדם כדי לערוך חיפוש במקרים מסוימים או כדי לקחת דגימת דם, רוק או שיער כדי לוודא אם אותו אדם, החשוד בביצוע עבירה, היה במקום - בזירת הפשע - או לא היה, כדי להשוות את ה-DNA, והדברים האלה קיימים בחוק, אבל בסייגים גדולים מאוד.

מובן שיש למשטרה סמכות גם להיכנס למקום מסוים, לערוך בו חיפוש של חפצים שקשורים לביצוע עבירות ולהביא להחרמתם, במגבלות הרבה-הרבה יותר קטנות מאלה של חדירה לתוך גוף אדם וחיפוש דברים שם.

כאשר אנחנו מדברים על מחשב, אנחנו מוצאים מצד אחד דבר ששייך לתחום החפצים - מחשב הוא בסך הכול חפץ. מצד שני, היום, בחיים של האדם המודרני, המחשב הוא דבר שיש לו ייחוד, כי הרבה בני-אדם משתמשים במחשב כאילו היה מעין הרחבה של מה שיש להם במוח. בני-אדם שומרים במחשב את הדברים החשובים להם ביותר, דברים שהם רוצים לאחסן ואינם רוצים שמישהו ידע - בין דברים שקשורים לעולמם הפנימי, לקשרים האינטימיים שלהם, ובין מידע עסקי בעל חשיבות רבה, גם מבחינת הסודיות וגם מהבחינה הזאת, שנטלת להם את המחשב, כאילו נטלת להם חלק מהמוח; הם לא יכולים לתפקד בעסק, או לחלופין הפרטיות שלהם נפגעת פגיעה קשה.

לכן, החוק הזה בא לעשות איזונים אחרים. מצד אחד הוא אומר למשטרה: אנחנו צריכים לתת לכם גיבוי כדי שתוכלו, בשעת הצורך - כדי להילחם בפשע - לערוך חיפוש, להיכנס למחשבים, להחרים מחשבים ולתפוס אותם; ומצד שני הוא אומר: רק רגע, מדובר פה במשהו שהוא לא סתם עוד חפץ - הפגיעה שבלקיחתו, הפגיעה בעצם הכניסה אליו צריכה להיות בהצדקה חזקה יותר מאשר כשמדובר בחפץ אחר שהמשטרה יכולה לחפש לצורך בדיקה אם נעשה פשע או לא, למשל אקדח, כלי פריצה וחפצים אחרים.

אילן שלגי (שינוי):

חבר הכנסת איתן, השתכנענו.

מיכאל איתן (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

בהצעה כמה מרכיבים, ואעמוד עליהם בקצרה. כתבנו בהצעת החוק, שכאשר בית-

המשפט צריך להוציא צו חיפוש שקשור למחשב או לחומר מחשב - כי בניגוד לצו חיפוש רגיל, יש הנחיה ברורה לבית-המשפט שבצווי חיפוש שקשורים למחשב או לחומר מחשב על השופט לשקול את הדברים באופן מיוחד לפני שהוא חותם. הוא צריך לשקול באופן מיוחד את הפגיעה בפרטיות של האדם שהמחשב נלקח ממנו. יש צורך בצו מיוחד של שופט כדי לערוך חיפוש במחשב. יש הבדל בין לקיחת מחשב ובין עריכת חיפוש בו. אם לקחו חפץ סתם, אפשר מייד לעשות עליו את כל הבדיקות; אבל אם לקחו מחשב, צריך לקבל צו מיוחד של שופט, שיאשר שיש רשות גם לבדוק את מה שבתוך המחשב. על הצו יהיה צריך לציין את תנאי החיפוש ואת מטרותיו. על בית-המשפט להקפיד מאוד.

התיקון השני קובע, שהמשטרה חייבת לקבוע נהלים מיוחדים לחיפוש במחשב. בנהלים האלה ייקבעו תנאים שיצמצמו את הפגיעה בפרטיות. כך, למשל, בסמכות המפקח הכללי של המשטרה לתת הוראה שהחיפוש במחשב יתקיים רק במסמכים שנוצרו בתאריכים מסוימים. כלומר, אם יש מסמכים רבים, והעבירה או עבודת המשטרה מחייבת חיפוש רק בתאריכים מסוימים, המחפש במשטרה לא יורשה ולא יוכל לגעת בחומר שאינו קשור לתאריכים אלה.

התיקון השלישי עניינו תפיסת מחשב אצל אדם פרטי. שני התיקונים הראשונים עוסקים גם במחשבים שנתפסו בעסקים. כאשר מחשב נתפס אצל אדם פרטי, על המשטרה להחזירו לאדם שממנו נלקח בתוך 30 יום, אלא אם כן יצווה בית-המשפט על הארכת התפיסה. כלומר, לפעמים המשטרה צריכה זמן נוסף כדי לערוך בדיקה, ואז היא יכולה לבקש זאת בפנייה לבית-המשפט, שבו האדם רשאי לבקש שיחזירו לו את המחשב. בית-המשפט יוכל לאשר למשטרה להחזיק במחשב זמן נוסף אם תהיה לכך הצדקה.

התיקון הרביעי מתייחס לכך שבמחשב אפשר להגיע למצב של העתקת החומר. נגיד שהמשטרה תפסה מחשב - היא יכולה להחזיר את החומר לבעל המחשב ולהשתמש רק בהעתקת ההארד-דיסק, המקום שבו כל האינפורמציה של המחשב נשמרת. נוצר מצב שבו האדם שלקחו לו את המחשב יכול להגיע למשטרה ולקבל את האפשרות להעתיק את הדיסק שעליו כל המידע, ללכת הביתה ולהמשיך לחיות עם החומר של המחשב, ובידי המשטרה המקום שבו כל החומר מאופסן, כל הזיכרון שהמשטרה צריכה לצורך החקירה. אנחנו ביקשנו שהתקופה הזאת תוגבל, אבל בסופו של דבר סוכם שעד 16 יום מיום תפיסת המחשב תהיה אפשרות של העתקה.

התיקון החמישי והאחרון הוא זה: הוועדה קבעה כי יהיה אפשר לערער על החלטות בית-המשפט בדבר החזרת מחשב תפוס והעתקת חומר מחשב לפני בית-משפט מחוזי, אשר ידון בערר באמצעות שופט אחד. על החלטת בית-המשפט יהיה אפשר לערור לפני בית-המשפט העליון, שידון בערר לפני שופט אחד, אם ניתנה רשות לכך מאת שופט בית-המשפט העליון.

אנחנו מבקשים מהמשטרה ומבתי-המשפט, שבמקרים שבהם יש צורך להחרים מחשבים, לתפוס מחשבים ולבצע בהם חיפוש, יקפידו על ההבנה שמדובר במכשיר ייחודי. בעידן של מהפכת המידע המכשיר הזה הופך להיות חלק בלתי נפרד מההווה של כל אחד ואחד מאתנו. החוק הזה צופה פני העתיד. בעתיד ילך ויגדל חלקו של המחשב בכל מה שאנחנו עושים, גם בחיינו הפרטיים, ולכן היה צורך בהצעת החוק הזאת, שאני מקווה שתתקבל במליאה.

אני רוצה לברך את חברת הכנסת מלי פולישוק-בלוך על יוזמתה בהבאת החוק.

היו"ר עבד-אלמאלכ דהאמשה:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת מיכאל איתן. היו כמה מסתייגים, והם ויתרו על ההסתייגויות שלהם.

לכן ניגש ישר להצבעה על הצעת החוק בקריאה שנייה. אנחנו מדברים על הצעת חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (מס' 12) (חיפוש ותפיסת מחשב), התשס"ה-2005.

הצבעה מס' 4

בעד סעיפים 18 - 5 - 1

נגד - אין

נמנעים - 1

סעיפים 1-5 נתקבלו.

היו"ר עבד-אלמאלכ דהאמשה:

ברוב של 18 תומכים, בלי מתנגדים ועם נמנע אחד, הצעת החוק אושרה בקריאה שנייה.

אנחנו עוברים להצבעה על אותה הצעת חוק בקריאה שלישית.

הצבעה מס' 5

בעד החוק - 20

נגד - אין

נמנעים - אין

חוק לתיקון פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) (מס' 12)

(חיפוש ותפיסת מחשב), התשס"ה-2005, נתקבל.

היו"ר עבד-אלמאלכ דהאמשה:

ברוב של 20 תומכים, בלי מתנגדים ובלי נמנעים, הצעת החוק אושרה בקריאה שלישית.

לחברת הכנסת מלי פולישוק-בלוך כמה מילות תודה.

מל פולישוק-בלוך (שינוי):

קודם כול אני רוצה להודות לחבר הכנסת מיקי איתן, לצוות המקצועי המשפטי ולצוות ועדת החוקה, חוק ומשפט, שקידמו את הצעת החוק הזאת במהירות הראויה. כפי שנאמר, זה נעשה במסגרת המאמץ להביא את המחשב להיות חלק מההוויה שלנו, שיהיה שימוש אמיתי נכון, ועם זאת יהיה שימוש, כך שנוכל לשמור על זכותו של אדם להשתמש במחשב גם אם הוא חלילה מועמד לחקירה.

חברי חברי הכנסת, אני רוצה לספר לכם שהיוזמה לחקיקה הזאת נבעה מאירוע ששמעתי עליו, של חברת מועצה באחת הערים במדינה. אני לא יודעת אם העלילו עליה או לא, אבל העובדה היא שנפתחה חקירה נגדה. אמרו שנעשתה עבירה באמצעות המחשב, מה שככל הנראה לא היה נכון. לילה אחד באה המשטרה ולקחה את המחשב שלה, ועברו חודשים רבים עד שהיא קיבלה אותו בחזרה. הדבר מאוד לא ראוי. למעשה כל אחד במדינה הזאת יכול לבוא ולטעון לעבירה. המחשב נלקח לחקירה עוד לפני שהוחלט אם לפתוח תיק בפרקליטות או לא, ואין איזון נכון בין זכויות הפרט לבין צורכי החקירה ותפיסת הפושעים.

אני רוצה לומר מלה על שתי הזוויות האלה. אנחנו עדים בימים האחרונים להמשך הפשיעה באמצעות המחשב. הדבר לא פשוט. זה נוגע היום לעסקים מאוד מאוד מכובדים. במשטרה עדיין יש יחידה מאוד מאוד קטנה, בקושי שמונה אנשים, היחידה הארצית, שעוסקת בפשעי מחשב. זה לא מאפשר להם לטפל בצורה הראויה בעבירות שבוצעו, ואולי לא בוצעו, באמצעות מחשב.

לכן, אני רוצה לנצל את הצעת החוק הזאת. אנחנו רוצים להגביר את הפעילות במחשב, אנחנו רוצים שהמחשב יהיה נחלתו של כל אחד מאתנו, כי יש פה הרבה מאוד דברים חיוביים, אין ספק. בעידן האינטרנט והשימוש בטכנולוגיה הזאת, זה מקדם אותנו בצעדים מדהימים. עם זאת, אסור לנו להתעלם מהעובדה שבאותו מכשיר נפלא מבוצעים גם פשעים, והוא כלי לגרימת נזק.

יושב פה השר לביטחון פנים, ואני בטוחה שתסכים אתי. המשטרה צריכה לקבל את המשאבים המתאימים כדי שתהיה לה אפשרות לגייס עוד שוטרים, ויותר מקצועיים, למחלקה החשובה הזאת שבודקת וחוקרת את העבירות שנעשות באמצעות מחשב. הקריאה היא לממשלה כולה, ובמיוחד לשר האוצר. אני מקווה שהשר עזרא יעזור במלחמה הזאת. תודה.

היו"ר עבד-אלמאלכ דהאמשה:

תודה רבה לחברת הכנסת פולישוק-בלוך.